

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Історичний факультет
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова

«27 серпня 2019 р.»

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОБЛЕМИ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В СВІТІ**

Ступінь магістра

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 052 Політологія

052 Політологія

освітня програма Політологія

2019-2020 навчальний рік

Розробник: Седляр Юлія Олександрівна, професор кафедри політології,
доктор політичних наук, доцент _____
(Седляр Ю.О.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (Ніколаєнко Н. О.)

«27» серпня 2019 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь <u>05 Соціальні та-поведінкові науки</u>	Характеристика навчальної дисципліни	
		ДФН	
Кількість кредитів – 5	Шифр і найменування підготовки: <u>052 Політологія</u>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання, творче завдання, есе.		VI-й	
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		3-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,6 самостійної роботи студента – 4	Ступінь: <u>магістра</u>	16 год.	-
		Семінарські заняття	
		12 год.	-
		Самостійна робота	
		122 год.	-
		Загальний обсяг: 150 год.	
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для ДФН (28 год. : 122 год. (19% : 81%)).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Метою дисципліни є ознайомлення студентів з особливостями функціонування сучасних парламентів, процедурою їх формування й повноваженнями, а також ґрунтовне вивчення процесу законотворення й моделі реалізації цієї функції у країнах з одно- і двопалатними парламентами, становлення та функціонування повноцінного парламенту в Україні. Крім того студенти повинні засвоїти теоретичні основи понять “парламентаризм”, “парламент” та “законотворчий процес”, “статус депутата парламенту” тощо, ознайомитися і проаналізувати основні складові й специфічні риси явища парламентаризму в перехідних суспільствах на прикладі України.

Серед **завдань** курсу можна визначити:

- сприяти поглибленню знань студентів з механізмів прийняття політичних рішень, одержаних ними в результаті засвоєння теоретичних курсів дисциплін політологічного циклу;
- ознайомлення студентів з позитивним досвідом побудови та функціонування парламентів і парламентаризму у розвинених західних демократіях;
- придбання навичок самостійної аналітичної роботи у сфері законотворчості;
- ознайомлення студентів із комплексом сучасних проблем державотворення, ефективного функціонування парламентів і парламентаризму в транзитивних країнах і країнах третього світу;
- з’ясування умов й обставин становлення вітчизняного парламентаризму.

Передумови для вивчення дисципліни: Дисципліна базується на знаннях студентів з курсів «Філософія», «Загальна теорія політики», «Історія зарубіжних політичних вчень», «Політологія», «Партологія», «Політичні інститути і процеси»,

«Теорія та історія міжнародних відносин», «Теорія і практика політологічних досліджень».

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів.

Очікувані результати навчання:

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

- комплексне розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту функціонування та взаємодії;
- здатність використовувати широкий спектр політологічних теорій, концептів і методів для професійної інтерпретації та змістовного аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні;
- розробляти політичні технології при розв'язанні практичних завдань у політичному процесі;
- вибирати стратегії діяльності з урахуванням суспільно-політичних, громадських, партійних інтересів;
- обґрунтовувати нові організаційно-політичні форми, знаходити найбільш адекватні із них для розв'язання суспільних суперечностей;
- здійснювати аналітичне дослідження прикладних задач аналізу та управління.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- теоретико-методологічні засади сучасного парламентаризму у державах із розвиненими демократичними інститутами;
- основні поняття, пов'язані із забезпеченням ефективного функціонування сучасного парламенту, законотворчими процесами;
- знати специфіку законотворчої діяльності у транзитивних країнах і державах третього світу;

II. Фахові:

- закріплення знань з історії вітчизняного парламентаризму;
- розуміння природи, сутності, основних характеристик, принципів парламентаризму як складного суспільно-політичного явища;
- усвідомлення значимості парламентаризму для державотворчих процесів у сучасній державі; використання засобів парламентської комунікації для діалогу зі ЗМІ;
- здійснення діагностики та оцінювання ефективності й результативності діяльності організаційно-функціональних підрозділів парламенту;
- складання депутатських запитів і звернень;
- аналіз законопроектів та проектів постанов Верховної Ради України;
- оцінювання власної результативності професійної діяльності в органах державної влади як суб'єкта управління та представника політичної чи державно-управлінської владної еліти;
- визначення сутності складових «етичного фільтру» взаємодії парламенту та народних депутатів з елементами внутрішнього і зовнішнього середовища; організація та здійснення командної взаємодії в процесі виконання творчих завдань;
- розробка есе з проблемних питань становлення, функціонування, тенденцій розвитку та відродження вітчизняного парламентаризму;
- дослідження, прогнозування та моделювання парламентської діяльності; застосування технологій парламентсько-електоральної комунікації;
- аналіз процедури розгляду питань Верховною Радою України;
- критичне оцінювання діяльності парламентарів та визначення шляхів її оптимізації і вдосконалення;
- передбачення наслідків неетичності діяльності/дії при виконанні посадових обов'язків в органах публічної влади.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Теорія та історія парламентаризму

Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище

Поняття “парламентаризм”. Парламентаризм як форма суспільного співжиття. Типи парламентаризму. Періодизація світового парламентаризму. Парламентські інституції в античному світі. Парламентаризм у Давньому Римі. Станово-представницькі установи Середньовіччя та Нового часу: іспанські кортеси, органи комунального самоврядування у Франції, французькі Генеральні штати, Велика рада Англії. Представницькі органи Давньої Русі. Сучасний парламентаризм, його значення і функції. Відповідальність уряду перед парламентом. Розвиток системи партій. Захист прав і свобод громадян. Обмежений парламентаризм. Основні типи парламентаризму: незавершений парламентаризм, парламентське правління, моністичний парламентаризм, дуалістичний парламентаризм, раціоналізований парламентаризм, парламентський міністеріалізм. Моделі сучасного парламентаризму.

Кредит 2. Класичні теорії парламентаризму

Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму Британські концепції парламентаризму: Дж. Локк “Два трактати про державне правління”, Е. Берк та концепція парламентського представництва, І. Бентам і концепція утилітаризму, Дж. Мілль та есе “Представницьке правління”, Г. Спенсер, Т. Г. Грін, Дайсі. Американські концепції парламентаризму: Медісон, Джефферсон, Гамільтон та американська система стримувань і противаг. Ідеї бікамералізму. Ідеї парламентаризму в німецькій філософії: Кант і принцип народного суверенітету, Гегель і “Філософія права».

Кредит 3. Структура сучасних парламентів

Тема 3. Структура сучасних парламентів

Структура сучасних парламентів. Двопалатна структура парламенту. Специфіка двопалатних парламентів в унітарних державах: парламент як орган регіонального (територіального) представництва, парламент як орган представництва інтересів місцевого управління та самоврядування. “Одно-двопалатна система”. Проблема рівності палат у законодавчій сфері в двопалатних парламентах. Однопалатні парламенти. Порядок формування парламентів. Система парламентських виборів. Прямі вибори. Непрямі або багатоступінчасті вибори. “Реальне представництво”. Призначення до однопалатного парламенту. Принцип призначення при формуванні верхніх палат парламентів. Формування парламентів на змішаній основі. Член парламенту “за посадою”. Норма представництва. Кількісний склад парламентів: специфіка унітарних і федеративних держав.

Тема 4. Внутрішня організація парламентів

Поняття “внутрішня організація парламенту”. Офіційна та партійна структура парламенту. Горизонтально-вертикальна структура парламенту. Парламентські фракції (групи, клуби). Підстави для формування парламентських фракцій. Поняття “парламентська партія”. Керівні органи парламенту. Керівні органи палат у різних країнах: одноосібні голови палат, колегіальні керівні органи (президії, постійні комітети), голова парламенту й колегіальний орган. Спікер. Офіційна та неофіційна роль голови парламенту. Постійні комітети (комісії) парламенту. Принципи формування та повноваження. Спеціалізовані комітети (комісії). Тимчасові комісії. Процедура формування складу постійних і спеціальних комітетів (комісій). Способи їх формування: призначення головою палати, обрання на пленарних засіданнях палат, призначення спеціально утвореним для цієї мети комітетом, принцип поєднання усіх трьох способів.

Питання про порядок заміщення посади голови комітету (комісії). Допоміжний апарат парламенту.

Кредит 4. Законотворчий процес у парламентах

Тема 5. Парламентська функція законотворення

Зміст законодавчої функції парламентів. Організаційні питання законотворчості. Офіційне закріплення державної волі в нормах права. Поняття законотворчості. Стадії законотворчості. Універсальна схема-модель законотворення. Етапи законотворення. Внесення законопроекту до парламенту. Законодавча ініціатива. Суб'єкти законодавчої ініціативи. Етап обговорення законопроекту на пленарних засіданнях палат і в комітетах (комісіях). Процедура читання законопроекту. “Англійська система трьох читань”. “Французька система комісій (комітетів)”. Перше читання законопроекту. Друге читання законопроекту. Комітетська стадія. Стадія доповіді. Третє читання законопроекту. Прийняття закону. Процедурні правила проведення голосування по законопроекту. Питання кворуму і способів голосування. Проста більшість, кваліфікована більшість. Підписання (санкціонування) закону главою держави. Відносне, або відкладальне вето. Процедура подолання вето. Офіційне оприлюднення закону.

Поняття “парламентський контроль”. Функція контролю. Об'єкти парламентського контролю: виконавча влада, Глава держави, судова влада, збройні сили. Моделі парламентського контролю: особливості парламентських, президентських і змішаних держав. Форми контролю: запит депутатів до глави уряду або окремих міністрів; інтерпеляція, депутатський запит, депутатська пропозиція; резолюція про довіру уряду; регулярні звіти урядів та міністерств про їхню діяльність; послання глав держав і тронні промови монархів. Постійні, спеціальні й слідчі комісії (комітети) як засоби парламентського контролю. Парламентські слухання: функція, правила проведення. Формальне затвердження парламентом звіту про виконання державного бюджету за рік. Рахункові (лічильні) палати парламентів.

Кредит 5. Особливості роботи сучасних парламентів

Тема 6. Діяльність сучасних парламентів

Компетенція парламентів, засоби її закріплення, загальна характеристика діяльності парламентів. Парламенти з абсолютно необмеженою компетенцією (Великобританія, Нова Зеландія). Парламенти з абсолютно обмеженою компетенцією (США, Франція). Парламенти з відносно обмеженою компетенцією (Індія, Малайзія, ФРН). Специфіка основних повноважень однопалатних та двопалатних парламентів. Правові основи взаємовідносин глави держави і парламенту, уряду і парламенту. Відносини організаційного і функціонального характеру між парламентом і судовою владою. Нормативні акти, що приймаються парламентами. Приватні публічні біллі в парламентській практиці США, Великобританії, Індії. Фінансові закони. Інші акти, що приймаються парламентами (резолюції та їх види, постанови, звернення тощо). Контроль парламенту за діяльністю уряду в парламентарних країнах. Деякі форми парламентського контролю, що застосовуються в президентських республіках (США). Діяльність парламентів в економічній сфері: прийняття бюджету, контроль за його виконанням, участь парламенту в економічному плануванні; контроль за державним сектором економіки. Зовнішньополітичні повноваження парламентів. Судові повноваження парламентів.

Тема 7. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Становлення парламентаризму на сучасних українських територіях. Віча Київської Русі. Козацька Генеральна Рада. Центральна Рада та Генеральний Секретаріат. Українська Народна Республіка. Верховна Рада УРСР. Структура, функції та

повноваження Верховної Ради України. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Порядок діяльності Верховної Ради України, її органів і посадових осіб.

Регламент Верховної Ради України. Закон України “Про комітети Верховної Ради України”. Структура Верховної Ради України. Конституційний склад Верховної Ради України. Загальнопарламентські інститути Верховної Ради: Голова Верховної Ради України, перший заступник Голови Верховної Ради, заступники Голови Верховної Ради (керівні посадові особи), апарат Верховної Ради та їх повноваження. Підрозділи Верховної Ради. Контрольні органи парламенту та Уповноважений з прав людини.

Депутатський корпус. Функції Верховної Ради України. Правовий статус народного депутата України. Депутатський імунітет та індемнітет. Парламентські фракції, групи. Парламентські комітети. Поняття “лобіювання”. Прямий та непрямий спосіб лобіювання. Політичне лобіювання в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього го	у тому числі		
1	2	лек	сем	срс
Кредит 1. Теорія та історія парламентаризму				
Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	21	2	2	17
Усього годин	21	2	2	17
Кредит 2. Класичні теорії парламентаризму				
Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	21	2	2	17
Усього годин	21	2	2	17
Кредит 3. Структура сучасних парламентів				
Тема 3. Структура сучасних парламентів	21	2	2	17
Тема 4. Внутрішня організація парламентів	19	2		17
Усього годин	40	4	2	34
Кредит 4. Законотворчий процес у парламентах				
Тема 5. Парламентська функція законотворення	21	2	2	17
Усього годин	21	2	2	17
Кредит 5. Особливості роботи сучасних парламентів				
Тема 6. Діяльність сучасних парламентів	21	2	2	17
Тема 7. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	26	4	2	20
Усього годин	47	6	4	37
Разом	150	16	12	122

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього го	у тому числі		
1	2	лек	сем	срс
Кредит 1. Теорія та історія парламентаризму				
Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	50	2	2	46
Усього годин	50	2	2	46
Кредит 2. Класичні теорії парламентаризму				

Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	50	2	2	46
Усього годин	50	2	2	46
Кредит 3. Структура сучасних парламентів				
Тема 3. Структура сучасних парламентів	50	2	2	46
Усього годин	50	2	2	46
Разом	150	6	6	138

4. Теми лекційних занять
Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теорія та історія парламентаризму		
1.	Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	2
Кредит 2. Класичні теорії парламентаризму		
2.	Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	2
Кредит 3. Структура сучасних парламентів		
3.	Тема 3. Структура сучасних парламентів	2
4.	Тема 4. Внутрішня організація парламентів	2
Кредит 4. Законотворчий процес у парламентах		
5.	Тема 5. Парламентська функція законотворення	2
Кредит 5. Особливості роботи сучасних парламентів		
6.	Тема 6. Діяльність сучасних парламентів	2
7.	Тема 7. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	4
Разом:		16

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теорія та історія парламентаризму		
1.	Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	2
Кредит 2. Класичні теорії парламентаризму		
2.	Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	2
Кредит 3. Структура сучасних парламентів		
3.	Тема 3. Структура сучасних парламентів	2
Разом:		6

5. Теми практичних занять
Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теорія та історія парламентаризму		
1.	Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	2
Кредит 2. Класичні теорії парламентаризму		
2.	Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	2
Кредит 3. Структура сучасних парламентів		
3.	Тема 3. Структура сучасних парламентів	2
4.	Тема 4. Внутрішня організація парламентів	
Кредит 4. Законотворчий процес у парламентах		
5.	Тема 5. Парламентська функція законотворення	2
Кредит 5. Особливості роботи сучасних парламентів		
6.	Тема 6. Діяльність сучасних парламентів	2

7.	Тема 7. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	2
Разом:		12

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теорія та історія парламентаризму		
1.	Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	2
Кредит 2. Класичні теорії парламентаризму		
2.	Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	2
Кредит 3. Структура сучасних парламентів		
3.	Тема 3. Структура сучасних парламентів	2
Разом:		6

7. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теорія та історія парламентаризму		
1.	Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	17
Кредит 2. Класичні теорії парламентаризму		
2.	Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	17
Кредит 3. Структура сучасних парламентів		
3.	Тема 3. Структура сучасних парламентів	17
4.	Тема 4. Внутрішня організація парламентів	17
Кредит 4. Законотворчий процес у парламентах		
5.	Тема 5. Парламентська функція законотворення	17
Кредит 5. Особливості роботи сучасних парламентів		
6.	Тема 6. Діяльність сучасних парламентів	17
7.	Тема 7. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	20
Разом:		122

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теорія та історія парламентаризму		
1.	Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	46
Кредит 2. Класичні теорії парламентаризму		
2.	Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	46
Кредит 3. Структура сучасних парламентів		
3.	Тема 3. Структура сучасних парламентів	46
Разом:		138

8 Індивідуальне науково-дослідне завдання

Есе, мультимедійна презентація творче завдання, індивідуальне завдання, наукові конференції, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, дослідницька робота.

Основні принципи розробки електронних презентацій

- * Оптимальний обсяг. Інформація подається невеликими логічно завершеними блоками-слайдами (не більше 10).
- * Доступність. Забезпечувати розуміння кожного слова, речення, поняття.
- * Науковість. Яскраві малюнки не повинні суперечити реальним фактам.
- * Врахування особливості сприйняття інформації з екрана. Текстову інформацію варто звести до мінімуму, замінюючи її схемами, рисунками, фрагментами фільмів.
- * Зацікавленість. Включення (без шкоди науковому змісту) у презентацію смішних,

цікавих сюжетів.

* Краса та естетичність. Неабияку роль відіграють кольорові сполучення і дотримання стилю в оформленні слайдів, музичний супровід.

Поради тим, хто створює презентації

Дотримуйтеся єдиного стилю оформлення. Уникайте стилів, які будуть відвертати увагу від самої презентації. Допоміжна інформація не повинна переважати над основною (текст, малюнки).

Для фону використовуйте більш холодні тони; для фону і тексту – контрастні кольори. На одному слайді не більше трьох кольорів: для фону, для заголовка, для тексту.

Використовуйте за призначенням (можливості комп'ютерної анімації). Не зловживайте різними ефектами: не повинні відвертати увагу від змісту інформації.

Використовуйте короткі слова і речення. Заголовки повинні привертати увагу аудиторії.

У центрі слайду повинна знаходитися найважливіша інформація. Якщо розміщений малюнок, то текстова інформація знаходиться під ним.

Шрифт для заголовка (розмір) – не менше 24; для тексту – не менше 18. Не слід змішувати різні типи шрифтів. Для виділення інформації (слова) потрібно використовувати жирний шрифт, курсив або підкреслення.

Способи виділення інформації: рамки, заливку, стрілки, штриховку, різні кольори. діаграми, малюнки, схеми, ілюстрації найважливіших фактів.

Не заповнювати слайд великою кількістю інформації. Презентація повинна включати висновки та список використаних джерел

Методи навчання

Основними формами проведення занять є: лекції, практичні заняття, самостійні заняття.

Лекції складають основу теоретичної підготовки студентів. Вони повинні давати студентам фундаментальні знання з предмету, розкрити найбільш складні питання учбового матеріалу, сприяти розвитку мислення студентів, розумінню ними природи глобальних змін, що відбуваються сьогодні в світі та носити проблемний характер. Рівень проблемності лекції має підвищуватися на кожному наступному курсі навчання.

Практичні заняття проводяться з основних та найбільш складних тем або розділів навчальної програми.

Мета практичного заняття - поглибити та закріпити теоретичні знання, отримані на лекціях, групових заняттях та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, а також прищеплювати студентам навички самостійного пошуку, удосконалення, узагальнення та викладу матеріалу в усній формі. На семінари необхідно виносити основні питання теми, які потребують обґрунтування та розуміння.

У процесі проведення лекційних та практичних занять застосовуються такі методи інтерактивного навчання:

- індивідуально-контрольна співбесіда.
- логічні вправи.
- тести контролю знань.
- ділові ігри.
- тренінги.
- ситуаційні завдання.
- друковані роздаткові матеріали.

Консультація є однією з форм керівництва роботою студентів і надання їм допомоги в самостійному вивченні навчального матеріалу.

Консультації проводяться регулярно під час самостійної роботи і носять переважно індивідуальний характер. У разі поглиблення і закріплення знань, вироблення в студентів навичок збору, аналізу та узагальнення інформаційного матеріалу,

підготовки доповідей і повідомлень, придбання і вдосконалення навичок публічних виступів, ведення наукових дискусій, консультації здійснюються науковими працівниками та керівним складом кафедри.

Самостійна робота є додатковим методом вивчення учбового матеріалу та служать для цілеспрямованої підготовки студентів до майбутньої практичної діяльності. Вони повинні бути спрямовані на вдосконалення знань студентів, розвивати в них здатність самостійно осмислювати вивчений матеріал, формувати навички аналізу, пошуку методів вирішення завдань, розвивати творче мислення, сприяти розвитку таких якостей, як організованість, старанність, наполегливість, цілеспрямованість.

Самостійні заняття проводяться під керівництвом викладача. Для проведення всіх видів занять з курсу розробляються лекції, плани семінарів, плани самостійних занять, методичні розробки, плани проведення занять. Методичні розробки затверджуються завідувачем кафедри.

Вивчення курсу здійснюється, крім лекційних та практичних занять, у таких формах самостійної роботи студентів:

- самостійна робота з політологічною літературою, конспектування першоджерел;
- написання есе;
- підготовка рефератів, захист їх;
- розв'язування логічних вправ, тестів;
- складання словника;
- упорядкування інформації про зарубіжних та вітчизняних українських політичних аналітиків та їх школи і напрямки;
- проведення політологічного дослідження.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу кредиту.

Розподіл балів, які отримують студенти

Кредити	Кредит 1	Кредит 2	Кредит 3		Кредит 4	Кредит 5		Накопичувальні
Теми	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	

								бали
Відповіді на семінарських заняттях	12	12	12	-	12	12	10	70
Самостійна робота (есе, творче завдання, конспект першоджерела)	5	5	10	10	10	5	5	50
ІНДЗ (підготовка реферату / доповіді / презентації)	50		50					100
Поточне тестування	70		70					140
Контрольна робота	70		70					140
Разом	500							
Середній бал	100							

10. Засоби дігностики

Індивідуальне завдання, творча робота, самостійна робота, есе, контрольна робота, конспект першоджерела.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

12. Рекомендована література

Базова

1. Гошовська В. А. Ораторське мистецтво публічного діяча : навч. посіб. / В. А. Гошовська ; уклад.-упоряд. Л. С. Савчук. – Київ : НАДУ, 2017. – 156 с. (Школа вітчизняного парламентаризму. Серія “Депутатська бібліотека”).

2. Гошовська В.А. Парламентаризм: підручник /В.А.Гошовська та ін. – К. : НАДУ, 2016. – 672 с.

3. Гошовська В. А. Суспільно-демократичні цінності – основа формування еліти в державному управлінні / В. А. Гошовська : навч.-метод. матеріали – К. : НАДУ, 2013. – 74 с.

4. Комунікативна компетентність народного депутата: Практикум / за заг. ред. проф. В.А.Гошовської / Авт. кол. – К. : НАДУ, 2016. – 141 с. – Серія «Бібліотека народного депутата».

5. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування : навч. посіб. / Уклад. : В. А. Гошовська та ін. – К. : К.І.С., 2016. – 130 с. – [Серія «Бібліотечка лідера місцевого самоврядування»].

6. Основи вітчизняного парламентаризму : підр. для вищих навч. закл. : у 2 т. / за заг. ред. В.А. Гошовської. – К. : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 408 с. – (Бібліотека магістра).

7. Основи вітчизняного парламентаризму: підруч. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / за заг. ред. В.А.Гошовської. – К. : НАДУ, 2012. – Т.2. – 340 с. – (Бібліотека магістра).

8. Парламентаризм та парламентська діяльність: словник-довідник / уклад. В.А.Гошовська, Н.Г.Протасова, М.М.Газіов, та ін.; за заг. ред. д. політ.н., проф. В.А.Гошовської. – К. : НАДУ, 2012. – 228 с.

9. Парламентська діяльність: цінності, стандарти, компетентність : словник основних термінів / за заг. ред. проф. Гошовської В.А. / Авт. кол. – К. : НАДУ, 2016. – 153 с. – Серія «Бібліотека народного депутата».

10. Пашко Л.А. Діалог влади та громадськості. Демократичні стандарти побудови громадянського суспільства: навч.-метод. посіб. / Автор-укладач: Пашко Л.А. – К.: НДЕІ Міністерства економіки України, 2010. – 48 с.

11. Розвиток політичної та адміністративно-управлінської еліти в Україні: теоретико-методологічні засади : наук. розроб. / Гошовська В. А., Сурай І.Г., Пашко Л.А. та ін. / за заг. ред. В.А.Гошовської. – К. : НАДУ, 2014. – 57 с.

12. Цінності, стандарти, компетентність в парламентській діяльності: навч. посіб. / за заг. ред. проф. В.А.Гошовської /Авт. кол. – К. : НАДУ, 2016. – 193 с. – Серія «Бібліотека народного депутата».

Допоміжна

1. Довідник з практичного конституціоналізму /упоряд. О.Л. Копиленко та ін. К. : Парламентське вид-во, 2015. – 327 с.

2. Лінецький С.В., Крижанівський В.П. Коментар до Регламенту Верховної Ради України / Відділ демократії і врядування Місії USAID в Україні. – 730 с. URL: http://radaprogram.org/sites/default/files/publications/komentar_do_reglamentuberez-2015.pdf

3. Плотницька І. М. Культура мовлення як складова професійної компетентності (дистанційний курс) : навчально-методичні матеріали. / І. М. Плотницька ; Національна академія державного управління при Президентові України, Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів. – К. : НАДУ, 2015. – 112 с.

4. Ришелюк А. М. Законотворчість в Україні /А.М. Ришелюк. К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2015. – 333 с/

5. Шаповал В.М. Основи теорії парламентаризму / Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К. : Парламент. вид-во, 2015. – 136 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України URL:

2. Журнал Верховної Ради України «ВІСЬ» URL: <http://www.rada.gov.ua/viche.info/>

3. Лабораторія законодавчих ініціатив URL: <http://www.parlament.org.ua/>

4. «Часопис Парламент» Лабораторії законодавчих ініціатив URL: <http://www.parlament.org.ua/category/chasopis/>

5. Інститут виборчого права URL: <http://www.eli.org.ua>

6. Комітет виборців України URL: <http://www.cvu.org.ua/>

7. Венеціанська Комісія / Venice Comission URL: <http://www.venice.coe.int/webforms/events/>

8. ОБСЄ/ OSCE URL: <http://www.osce.org/>

9. Парламентська Асоціація Співдружності / Commonwealth Parliamentary Association (CPA) URL: <http://www.cpahq.org/cpahq/>

10. Міжпарламентський Союз / Inter-Parliamentary Union (IPU) URL: www.ipu.org/

11. Національний Демократичний Інститут з міжнародних відносин / National Democratic Institute for International Affairs (NDI) URL: <http://www.ndi.org/>

12. Партнерство Відкритого Урядування / Open Government Partnership URL: <http://www.opengovpartnership.org/groups/legislative>

13. OpeningParliament.org URL: <http://www.openingparliament.org>